

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtakunnallisista työvoimapula-aloista

Diaarinumero VN/19315/2026

Hyvinvointiala Hali ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtakunnallisista työvoimapula-aloista.

Kannatamme työntekijän oleskelulupaan liittyvän työnteko-oikeuden laajentamista aidosti todetuille työvoimapula-aloille. Mahdollisuus siirtyä työvoimapula-alalle ilman uuden oleskeluluvan hakemista tukee työvoiman liikkuvuutta ja auttaa työnantajia vastaamaan osaajapulaan nykyistä joustavammin. Hali pitää perusteltuna myös sitä, että uusi asetus olisi voimassa toistaiseksi ja sitä sovellettaisiin työntekijän oleskelulupa, joka on tai on ollut voimassa 12.6.2026 tai sen jälkeen. Näin työnteko-oikeuteen ei muodostuisi katkosta edellisen asetuksen voimassaolon päättymisen vuoksi. Perustelumuistion mukaan asetusta muutettaisiin jatkossa työmarkkinatilanteen perusteella eikä yksinomaan ajan perusteella.

Valtioneuvoston asetus valtakunnallisista työvoimapula-aloista vaatii kuitenkin vielä merkittäviä korjauksia ja tarkennuksia työvoimapula-alojen määrittelyn ja tunnistamisen osalta.

Työvoimapula-alojen määrittelyä on kehitettävä

Hali katsoo, että asetusluonnoksessa käytetty työvoimapula-alojen määrittelytapa on liian tiukka eikä tunnista riittävästi sosiaali- ja terveyspalveluissa esiintyviä tosiasiallisia rekrytointi- ja kohtaanto-ongelmia. Perustelumuistion mukaan määrällistä työvoimapulaa arvioidaan vähentämällä työttömien työnhakijoiden määrä avointen työpaikkojen määrästä. Listalle pääseminen edellyttää lisäksi, että ammattiryhmässä on koko maassa vähintään 500 työntekijää ja 50 avointa työpaikkaa sekä että työvoimapulan laskennallinen volyyymi on vähintään 25. Arvioinnissa käytettävään tilastoaineistoon liittyy lisäksi kattavuus- ja tulkintarajoitteita: kaikkia avoimia työpaikkoja ei ilmoiteta Työmarkkinatoriin, eikä työttömäksi työnhakijaksi rekisteröity henkilö ole aina tosiasiallisesti tai välittömästi käytettävissä avoinna olevaan tehtävään. Tämän vuoksi tilastollisia tunnuslukuja tulee täydentää työnantajilta ja alueilta saatavalla tiedolla todellisesta rekrytointitilanteesta.

Laadullisen työvoimapulan arviointi perustuu puolestaan alueellisiin linjauksiin. Ammattiryhmän pääsy valtakunnallisten työvoimapula-alojen listalle edellyttää, että työvoiman vaikeutunut saatavuus kattaa alueellisten linjausten perusteella vähintään 90 prosenttia Suomen työvoimasta. Kesäkuussa 2026 yksikään ammattiryhmä ei ylittänyt tätä rajaa. Näin ollen yhtään ammattiryhmää ei sisällytetty asetukseen laadullisen työvoimapulan perusteella. Katsomme, että 90 prosentin kattavuusraja on liian korkea. Se edellyttää lähes koko maan kattavaa työvoimapulaa eikä tunnista riittävästi useilla alueilla samanaikaisesti esiintyviä saatavuusongelmia. Perustelumuistiossakin todetaan, ettei työvoimapula-alojen määrittelyyn ole yhtä aukotonta ja vakiintunutta tapaa ja että listan kokoamiseen liittyvät oletukset ja rajaukset voidaan perustellusti määritellä myös toisin.

Esitämme, että alueellisten rajausten kattavuutta arvioitaisiin työvoimaosuuden lisäksi alueiden lukumäärän sekä kyseisen toimialan ja työpaikkojen tosiasiallisen maantieteellisen sijoittumisen perusteella. Arvioinnin tulee tunnistaa myös pienempien paikkakuntien ja harvemmin asuttujen alueiden tilanne, jossa pitkät etäisyydet ja suppeat paikalliset työmarkkinat voivat vaikeuttaa työvoiman saatavuutta ja vaarantaa palvelujen säilymistä, vaikka ongelma ei näkyisi valtakunnallisissa luvuissa riittävän vahvasti.

Sote-alojen työvoimapula ei tule riittävästi tunnistetuksi

Valtioneuvoston asetuksen sisältö - kohdassa kappaleessa 1 §. pykälässä määrällisessä tarkastelussa (taulukko 1.) ammattiryhmässä 3221 sairaanhoitajat ym. oli 74 919 työntekijää, 59 avointa työpaikkaa ja 50 työtöntä työnhakijaa. Perustelumuistion taulukossa työvoimapulan volyymiksi on merkitty 11, minkä vuoksi ammattiryhmä jää alle asetetun 25:n vähimmäisrajan. Hali kiinnittää huomiota siihen, että taulukossa esitettyjen avointen työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden erotus on 9 eikä taulukkoon merkitty 11. Laskelma ja sen taustalla oleva aineisto tulee tarkistaa ennen asetuksen antamista. Epäjohtamukaisuus ei kuitenkaan muuta sitä, että ammattiryhmä jäisi kummallakin luvulla alle asetetun 25:n rajan.

Laadullisessa tarkastelussa (taulukko 2.) sairaanhoitajien, lähihoitajien ja kodinhoitajien valtakunnallinen kattavuus oli kunkin ammattiryhmän osalta 38 prosenttia. Myös useat muut sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät jäivät 90 prosentin rajan alapuolelle. Avoimien työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden määrällinen vertailu ei yksin anna riittävää kuvaa työvoiman tosiasiallisesta saatavuudesta. Työttömäksi työnhakijaksi tilastoitu henkilö ei välttämättä ole välittömästi käytettävissä avoinna olevaan tehtävään tai täytä tehtävän koulutus-, lupa-, kielitaito- tai osaamisvaatimuksia. Määrittelyssä tulee tämän vuoksi painottaa nykyistä vahvemmin työnantajien kokemia rekrytointivaikeuksia ja työnhakijoiden osaamisen kohtaamista avoimien tehtävien vaatimusten kanssa. Sairanhoitajien osalta tilanne edellyttää erityisen tasapainoista arviointia. Pitkän aikavälin valtakunnalliset ennusteet voivat viitata tarjonnan vahvistumiseen, mutta ne eivät poista tämänhetkisiä tai alueellisia saatavuus- ja kohtaanto-ongelmia. Lisäksi on vaikea ennakoida täsmällisesti, mihin palveluihin ja mille alueille rekrytointitarve tulevana vuosina kohdistuu. Nykyiseen suhdannetilanteeseen perustuva ratkaisu voi siksi myöhemmin vaikeuttaa henkilöstön saatavuutta tietyissä palvelukokonaisuuksissa tai tietyillä alueilla. Henkilöstön saatavuus vaikuttaa suoraan sosiaali- ja terveyspalvelujen jatkuvuuteen, palvelujen saatavuuteen sekä yksityisten palveluntuottajien mahdollisuuksiin ylläpitää palvelukapasiteettia. Työvoimapula-alojen määrittelyssä tulee ottaa huomioon myös väestön palvelutarpeen kehitys, henkilöstön eläköityminen ja muu poistuma, koulutuksesta valmistuvien määrä sekä alueelliset erot työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa. Suomessa käytettävissä olevalle alueelliselle ja ammattikohtaiselle keskipitkän aikavälin ennakointitiedolle tulisi antaa nykyistä suurempi paino.

Esitämme, että ennen asetuksen antamista:

- Laadullisen työvoimapulan 90 prosentin kattavuusrajaa alennetaan, jotta määrittely tunnistaa nykyistä paremmin useilla alueilla samanaikaisesti ilmenevät merkittävät työvoiman saatavuusongelmat.
- Määrittelyssä painotetaan nykyistä vahvemmin työnantajien tosiasiallisia rekrytointivaikeuksia ja työvoiman kohtaantoa. Pelkkä avointen työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden lukumäärien vertailu ei anna riittävää kuvaa tehtävään soveltuvan työvoiman saatavuudesta.
- Asetukseen lisätään ammattiryhmä 3221 Sairanhoitajat ym. Lisäksi arvioidaan lähihoitajien ja muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamisen kannalta keskeisten ammattiryhmien sisällyttäminen työvoimapula-alojen luetteloon.
- Työvoimapulan arvioinnissa hyödynnetään nykytilannetta kuvaavien tietojen lisäksi ennakointitietoa, joka koskee palvelutarpeen kasvua, henkilöstön poistumaa, uuden työvoiman tarjontaa ja alueellisia rekrytointitarpeita.

- Perustelumuiston sairaanhoitajia koskeva laskelma ja sen taustalla oleva aineisto tarkistetaan, koska taulukossa esitetty työvoimapulan volyymi ei vastaa taulukon muiden lukujen perusteella laskettavaa erotusta.
- Työvoimapula-alojen luettelo arvioidaan vähintään vuosittain sekä aina työmarkkinatilanteen olennaisesti muuttuessa. Arviointiperusteiden, käytettävien aineistojen ja laskentatapojen tulee olla läpinäkyviä.

Työperäisen maahanmuuton ja Suomessa jo olevan kansainvälisen työvoiman osaamista on voitava hyödyntää siellä, missä työvoiman tarve on suurin. Ulkomaalaistaustaisen työvoiman merkitys sosiaali- ja terveyspalveluissa on kasvanut, minkä vuoksi työperäisen maahanmuuton sekä Suomessa olevan kansainvälisen työvoiman ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden tarpeeton rajoittaminen voi heikentää alan pitkän aikavälin työvoiman riittävyyttä. Liian suppea työvoimapula-alojen luettelo heikentää sääntelyn vaikuttavuutta ja rajoittaa työntekijöiden mahdollisuuksia siirtyä tehtäviin, joissa heidän työpanostaan tarvitaan. Työnteko-oikeuden laajentaminen ei poista tehtävään liittyviä lakisääteisiä vaatimuksia. Näistä vaatimuksista on huolehdittava myös työvoiman liikkuvuutta edistettäessä. Hali esittää, että työvoimapula-alojen määrittelykriteerit arvioidaan uudelleen ja asetuksen ammattiryhmäluetteloa täydennetään sosiaali- ja terveyspalvelujen tosiasialliset työvoiman saatavuusongelmat huomioivalla tavalla ennen asetuksen antamista.

Kunnioittavasti,

Sanna Aunesluoma

toimitusjohtaja
Hyvinvointiala Hali

Lisätiedot:

Heli Peltola

johtava asiantuntija

heli.peltola@hyvinvointiala.fi

044 726 2801